



## Διάγραμμα Μαθήματος

<b>Κωδικός Μαθήματος</b> LLB-158	<b>Τίτλος Μαθήματος</b> Φιλοσοφία του Δικαίου	<b>Πιστωτικές Μονάδες ECTS</b> 6
<b>Προαπαιτούμενα Μαθήματος</b> Δ/Υ	<b>Τμήμα</b> Νομική	<b>Εξάμηνο</b> Χειμερινό
<b>Τύπος Μαθήματος</b> Επιλεγόμενο	<b>Γνωστικό Πεδίο</b> Θεωρία δικαίου	<b>Γλώσσα Διδασκαλίας</b> Ελληνική
<b>Επίπεδο Σπουδών</b> 1 <sup>ος</sup> Κύκλος	<b>Διδάσκων</b> Δρ. Στέργιος Μήτας	<b>Έτος Σπουδών</b> Οποιοδήποτε
<b>Μέθοδος Διδασκαλίας</b> Διά ζώσης	<b>Πρακτική Άσκηση</b> Δ/Υ	<b>Συναπαιτούμενα Μαθήματος</b> Δ/Υ

### Στόχοι Μαθήματος:

Το μάθημα αποσκοπεί σε ενεργοποίηση κριτικού προβληματισμού των φοιτητών γύρω από τις, άμεσες ή έμμεσες, φιλοσοφικές προϋποθέσεις και προεκτάσεις της κυρίως νομικής επιστήμης, την οποία και σπουδάζουν. Επιχειρείται παρουσίαση της έννοιας της φιλοσοφίας του δικαίου και διάκρισή της από την επιστήμη του δικαίου και τη γενική θεωρία δικαίου. Χωρεί συστηματική παρουσίαση και ανάπτυξη των διαφόρων θεωριών και προσεγγίσεων που σχετίζονται με φιλοσοφική κατανόηση του δικαίου και ερωτήματα όπως «τι είναι δίκαιο και υπό ποιες προϋποθέσεις οφείλουμε υπακοή στους κανόνες του», «ποια η σχέση του δικαίου με την ηθική», «πώς αλληλεπιδρά το δίκαιο με την πολιτική και την κοινωνική πραγματικότητα», «τι είναι εντέλει η δικαιοσύνη και η δίκαιη κοινωνία» κ.ο.κ. ». Δεν επιδιώκεται, απλώς, η παροχή πληροφοριών γύρω από σχολές σκέψης και τους εκπροσώπους τους, όσο ο σχηματισμός προσωπικής κρίσης για τα οικεία θέματα και η απόκτηση φιλοσοφικής ευαισθησίας και οπτικής ως προς τις νομικώς ενδιαφέρουσες εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

### Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να:

1. Στοχάζονται δημιουργικά και κριτικά πάνω στη νομική επιστήμη και στις υποκείμενες φιλοσοφικές προϋποθέσεις της

2. Αναλύουν και αποτιμούν προσωπικά τις θέσεις των διαφόρων στοχαστών της φιλοσοφίας και θεωρίας δικαίου, κλασικής και σύγχρονης
3. Τοποθετούνται υπεύθυνα και εμβαθυμένα πάνω σε νομικώς ενδιαφέροντα ζητήματα του κοινωνικού και πολιτικού βίου

### Περιεχόμενο Μαθήματος:

1. Γενική εισαγωγή – Νόμος και φύσις (Από τους Προσωκρατικούς στους Σοφιστές) – Κριτική στο σχετικισμό και στο «δίκαιο του ισχυρού»
2. Διαμάχες για τον ορισμό του δικαίου (Η πλατωνική *Πολιτεία*)– Η δικαιοσύνη ως ισότητα και τα είδη της (Αριστοτέλης)
3. Από το κλασικό φυσικό δίκαιο στο νεώτερο – Η σταδιακή ανάπτυξη του νομικού θετικισμού – Ο σύγχρονος νομικός θετικισμός
4. Δίκαιο και ηθικότητα (Hart vs Fuller) – Δίκαιο και ερμηνεία (Hart vs Dworkin) – Κριτική ανασυγκρότηση και υπέρβαση της «διαμάχης φυσικού δικαίου - νομικού θετικισμού»
5. Οι κλασικές θεωρίες «κοινωνικού συμβολαίου» και το πρόβλημα της ελευθερίας – Εισαγωγή στην ηθική και νομική φιλοσοφία του Kant
6. Σύγχρονες συζητήσεις με άξονα τη φιλοσοφία του Kant («διάκριση δικαίου - ηθικής», «θεμελιώδεις αρχές δικαιοσύνης», «δικαίωμα αντίστασης», «σκοποί του ποινικού δικαίου»)
7. Η σύγχρονη πολιτική φιλοσοφία και ο J. Rawls – Οι «δύο αρχές δικαιοσύνης» – Οι κριτικές στη θεωρία δικαιοσύνης του Rawls
8. Φιλελευθερισμός και «ελευθερισμός»: Η θεωρία του R. Nozick και οι κριτικές της – Ο σύγχρονος διάλογος γύρω από την κοινωνική δικαιοσύνη
9. Δίκαιο και κριτική κοινωνική θεωρία – Μαρξισμός, δίκαιο και δικαιοσύνη – Υπάρχει θεωρία δικαιοσύνης στον Marx;
10. Σύγχρονες κριτικές θεωρήσεις του δικαίου («κριτικές νομικές σπουδές», φεμινισμός)
11. Η κίνηση «δίκαιο και λογοτεχνία» – Το δίκαιο στη λογοτεχνία – Το δίκαιο ως λογοτεχνία και κάποιες κριτικές παρατηρήσεις
12. Δίκαιο και δικαιοσύνη: Ανακεφαλαίωση κι ανασυγκρότηση – Η νομιμοποιημένη έννομη τάξη και η δίκαιη κοινωνία

### Μαθησιακές Δραστηριότητες και Διδακτικές Μέθοδοι:

Διαλέξεις, Ερωταποκρίσεις, Κατευθυνόμενη ελεύθερη συζήτηση, Ομάδες διαλόγου και επιχειρηματολογίας, Μελέτη βιβλιογραφίας, Οπτικοακουστικό υλικό

### Μέθοδοι Αξιολόγησης:

Ενδιάμεσες εξετάσεις – Τελικές εξετάσεις – Συμμετοχή στο μάθημα

**Απαιτούμενα Διδακτικά Εγχειρίδια και Βιβλιογραφία:**

Τίτλος	Συγγραφέας	Εκδοτικός Οίκος	Έτος	ISBN
Φιλοσοφία του δικαίου. Μια ιστορική εισαγωγή, τ. Α΄	Παύλος Σούρλας	Αντ. Ν. Σάκκουλας	2006	
Φιλοσοφία του Δικαίου: Θεωρία και Ερμηνευτικό Πλαίσιο	Brian Bix	Κριτική	2006	

**Προτεινόμενα Διδακτικά Εγχειρίδια και Συμπληρωματική Βιβλιογραφία:**

Τίτλος	Συγγραφέας	Εκδοτικός Οίκος	Έτος	ISBN
Understanding Jurisprudence: An Introduction to Legal Theory (3 <sup>rd</sup> edition)	Raymond Wacks	Oxford University Press	2012	
Jurisprudence: Themes and Concepts (2 <sup>nd</sup> edition)	Scott Veitch (and others)	Routledge	2012	
Η Αυτοκρατορία του Νόμου	Ronald Dworkin	Ευρασία	2010	
Θεωρία της Δικαιοσύνης	John Rawls	Πόλις	2001	
Μεταφυσική των Ηθών	Immanuel Kant	Σμίλη	2013	
Κριτική θεωρία δικαιοσύνης. Θεμελίωση αρχών	Κώστας Σταμάτης	Σαββάλας	2011	

Αστική κοινωνία, κοινωνική δικαιοσύνη και κοινωνική κριτική	Κώστας Σταμάτη	Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα	1995	
--	-------------------	------------------------------	------	--